

KUNTALAISALOITE HELSINGIN KAUPUNGILLE 15.8.2011
Helsingin kaupunki
Kirjaamo
PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI

Aloitteen jättäjä: Homepakolaiset -yhdistys
Yhteystiedot:
c/o Katja Pulkkinen (osoitetiedot poistettu)
pj. Katja Pulkkinen (numero poistettu)
varapj. Klaara Lähteenaro (numero poistettu)
Sähköposti: homepakolaiset(at)homepakolaiset.fi
Liitteet: 1 kpl

Kuntalaisaloite hätämajoitustilojen saamiseksi home- ja kosteusvaurioista vakavasti sairastuneille kodittomille

Home- ja kosteusvauriomyrkyille altistuminen aiheuttaa osalle ihmisiä immuunijärjestelmän häiriöitä ja siitä johtuen laaja-alaista yliherkistymistä erilaisille homeille ja rakennusmateriaalipäästöille. Helsingissä on tämän seurauksena useita ihmisiä, jotka eivät enää kykene löytämään itselleen asuntoa olemassa olevasta rakennuskannasta. Kyse on aiemmin perusterveistä ja työssäkäyvistä ihmisistä, jotka asunto-ongelman vuoksi syrjäytyvät normaalielämästä. Näitä ihmisiä nukkuu mm. parvekkeilla, ja osalla tilanne on jatkunut vuosia. Kyse on perustuslaillisten oikeuksien (oikeus inhimilliseen elämään) puuttumisesta. Asia aiheuttaa myös taloudellisia kustannuksia, sillä nämä ihmiset putoavat tilanteensa vuoksi usein myös työelämästä, vaikka olisivat työkykyisiä sopivien tilojen järjestyessä.

Laki (Perustuslain 19§) velvoittaa valtiota ja kuntia turvaamaan jokaiselle oikeuden riittäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin ja huolehtimaan yksilön tarpeista siten, että oikeus ihmisarvoiseen elämään toteutuu. Sosiaalihuoltolain 23§ mukaan tulee asumispalveluja järjestää henkilölle, joka erityisestä syystä tarvitsee apua tai tukea asunnon tai asumisensa järjestämisessä.

Ehdotamme ratkaisua, joka on näkemyksemme mukaan nopea, suhteellisen edullinen ja todennäköisesti toimiva hätäratkaisu tähän ongelmaan:

Kaupunkiin rakennetaan kokeiluprojektina hätämajoitustiloiksi 5-10 kpl pientä (n. 3 x 3m) hirsimökkiä. Mökit olisivat rossipohjaisia tai esim. pyörien päälle koottavia ja näin ollen helposti siirrettävissä. Mökeissä ei tarvitsisi olla märkätiloja, vaan peseytymis- ja pyykinpesumahdollisuus rakennettaisiin erilliseen rakennukseen tai lähitöltä vuokrattavaan esim. kaupungin vuokra-asuntoon, jota sairastuneet voisivat yhteiskäyttää.

Asia on kiireellinen, sillä sairastuneet ovat vailla minkäänlaisia heille sopivia sisätiloja ja talvi on tulossa.

Helsingissä 15.8.2011

pj. Katja Pulkkinen
varapj. Klaara Lähteenaro
sihteeri Piritta Krogell

Liite 1: Lisätietoja ja mahdollisia yhteistyötahoja

LIITE 1 Lisätietoja ja mahdollisia yhteistyötahoja:

Yhteistyötahoja:

a) Ympäristöministeriön Kosteus- ja hometalkoot-hanke on luvannut asiantuntija-apua sopivan hätämajoitusratkaisun suunnitteluun:
Kosteus- ja hometalkoot, Ympäristöministeriö
PL 35, 00023 Valtioneuvosto
Käyntiosoite: Kasarmikatu 25, 00130 Helsinki
Puh. 020 610 100 (vaihde)

<http://www.hometalkoot.fi/>

Juhani Pirinen, ohjelmapäällikkö

Puh. 050 572 6351

juhani.pirinen(at)ymparisto.fi

b) Kontio-hirsitalot on osoittanut kiinnostusta sopivan hätämajoitusratkaisun suunnitteluun yhdessä sairastuneiden sekä kaupungin edustajien kanssa. Yhteyshenkilö Kontio-hirsitalojen puolella on Jarmo Hyvärinen GSM 0400 - 484 506

<http://www.kontio.fi/fin/Kontiomyyjat/Helsinki.629.html?avdelning=807>

Lisätietoja/ongelman erityispiirteitä:

Pitkä altistuminen erilaisille kosteusvauriomyrkyille aiheuttaa osalla ihmisistä immuunijärjestelmän häiriintymisen niin, että puhkeaa laaja-alaista herkistymistä erilaisille kosteusvaurioaltisteille, kemikaaleille ja ruoka-aineille. Tällöin on hankala löytää uutta sopivaa asuntoa, eikä osa herkistyneistä jatkuvasta etsimisestä huolimatta kykene, ainakaan nopeasti, löytämään itselleen asuntoa olemassaolevasta rakennuskannasta. Tämän kokeneita ihmisiä "asuu" olosuhteissa, joihin ihmisten ei kuuluisi pudota, kuten parvekkeilla tai oireiden vakavasti sisätiloissa. Jotkut ovat olleet tässä tilanteessa vuosia. Nämä ihmiset ovat uupuneita ja sairastuvat jatkuvan lisääntymisen seurauksena hyvin vakavasti. Monelle ehtii kehittyä vakavia kroonisia sairauksia, jotka pahenevat altistuksen jatkuessa. Hometurvakotien perustaminen ehkäisee sekä lisääntymistä että inhimillistä kärsimystä.

Hometurvakotien luominen on haastavaa, sillä altistuneet oireilevat hyvin vahvasti ja jokainen hieman eri aineille. Ongelma on nimenomaan kosteusvauriomyrkyjen laukaisema elimistön yliherkkyystila. Tämän vuoksi hometurvakodeiksi rakennettavien tilojen ja niiden irtaimiston on oltava mahdollisimman altisteettomia. Tämä vaatinee kokeiluja. Kokemusten mukaan herkistyminen saattaa helpottaa jonkin verran kun altistunut pystyy välttämään lisääntymistä, tämän vuoksi on ensiarvoisen tärkeää, että meillä on tarjota jo sairastuneelle mahdollisimman nopea poispääsy lisääntymisestä. Tämä ehkäisee lisäsairastumisia sekä säästää yhteiskunnan lisäkustannuksilta: pahiten sairastuneet oireilevat laaja-alaaisesti sekä eri kemiallisille yhdisteille, luonnon hajuille ja ovat täten luokiteltavissa vaikeasti vammautuneiksi. Pahasti sairastuneet joutuvat elämään eristyksissä normaalista elämästä. Yliherkkyys sairauksien määrä on jatkuvassa kasvussa (lähde: genuis SJ Sensitivity-related illness: the escalating pandemic of allergy, food intolerance and chemical sensitivity http://www.homepakolaiset.fi/tutkimustietoa_sensitivity_related.html).

Esimerkki homeasunnossa herkistyneen päivittäisistä vaikeuksista on pyykinpesun hankaluus. Jos ei ole onnistunut löytämään itselleen sopivaa asuntoa, jonne voi hankkia oman koneen ja kuivattaa pyykit puhtaassa tilassa, on hankala löytää tiloja, joissa vaatteisiin ei a) tartu muiden käyttämiä pesuaineita pesukoneista b) tartu mikrobeja kuivausrummuista/-huoneista, jotka usein sijaitsevat kellareissa, joissa kosteusvauriot ovat yleisiä. Ongelma korostuu talvisin, kun pyykkien kuivaaminen ulkona on hankalaa. Hometurvakodin pitäisi sisältää sairastuneille sopiva pyykinpesumahdollisuus. Tällä hetkellä sopiviksi todettuja pesuloita kaupungin alueella on Helsingin kaupungin omistaman Pohjois-Haagan Kiinteistöt Oy:n (PHK) Ohjaajantie 11 ja 13 talojen pesutupa. Tämä on sopinut muutamalle sairastuneelle (PHK on antanut talosta Ohjaajantie 11 asunnon sisäilmasta sairastuneelle, joka ei enää kyennyt herkistymisen vuoksi asumaan uudemmissa, muovimatollisissa, asunnoissa). Suonionkadulla Hakaniemessä on itsepalvelupesula, jota jotkut sairastuneet ovat onnistuneet käyttämään. Muita sopivia pyykinpesuun ja kuivattamiseen olevia tiloja tiedossamme ei valitettavasti ole.

Helsingin kaupungin omistaman Pohjois-Haagan Kiinteistöt Oy:n (PHK) Ohjaajantie 11 ja Tolarintie 3-11 välissä on hiekkakenttä, joka olisi yksi vaihtoehto hätämajoitusmökkien sijoituspaikaksi. Talosta voisi harkita yhden asunnon vuokraamista yhteiskäyttötilaksi peseytymistä varten. Lyhyt oleskelu tässä talossa on ollut sairastuneille helpompaa kuin monessa muussa kohteessa, joten talon soveltuvuutta suihkutilaksi voisi kokeilla, jos hätämajoitusratkaisut sijoitettaisiin lähistölle.

Koska herkistyneet oireilevat monille tavaroihin tarttuville altisteille, olisi hätämajoituksen yhteydessä hyödyllistä olla erillinen varastotila sellaisille tavaroille, joiden kanssa joutuu asioimaan sisäilmaongelmaisissa tiloissa, eli esim. vaatteille ja asiapapereille sekä sellaiselle omaisuudelle, jota ei ole voinut kosteusvaurioituneesta asunnosta hävittää (mm. henkilökohtaiset paperit). Hometurvakotiin ei

voi tulla samoissa vaatteissa, joissa on oleskellut homeisessa asunnossaan tai asioinut muissa kosteusvaurioituneissa tiloissa, sillä pahasti altistuneet oireilevat pienillekin määrille altisteita kuten koiralle allergiset oireilevat koirien läheisyydessä olleille ihmisille ja heidän vaatteilleen. Hometurvakotien pitäisi olla mahdollisimman kemikaalivapaita, sillä osa altistuneista kärsii jonkinasteisesta kemikaalilyherkkyydestä; esim. sopivien peittojen ja patjojen löytäminen sairastumisen jälkeen on hyvin haastavaa.

Moni on joutunut hävittämään koko omaisuutensa kosteusvauriomikrobien saastutettua omaisuuden. Näille ihmisille olisi hometurvakodin yhteydessä iso apu hätäpaketista, joka sisältäisi esim. uudet (mahdollisimman allergisoimattomat) peitot, patjat, tyyny, hygieniatarvikkeita sekä vaatekerran. Koko omaisuuden menettäminen yhdistettynä samanaikaiseen sairastumiseen ja kenties työkyvyttömyyteen sekä asuntonsa arvon menettämiseen on kova taloudellinen kolaus. Vakuutukset eivät kata kosteusvauriotapauksia ja oikeudenkäynnitkin ovat pitkiä ja epävarmoja prosesseja. Hätäavulle on todellinen tarve. Hätäapupaketin vaatteiden ja vuodevaatteiden tulisi olla ainakin kertaalleen pestyjä, sillä uudet vaatteet sisältävät kemikaaleja, joille altistuneet saattavat oireilla. Pesuaineiden tulisi olla hajusteettomia, etenkin nestemäiset hajustetut huuhteluaineet aiheuttavat sairastuneille hankalia oireita.

Hometurvakotien ja avustuspakettien järjestäminen olisi valtava muutos nykytilanteeseen, jossa sairastuneita ennemminkin syyllistetään tilanteesta, ja he joutuvat taistelemaan uskottavuutensa puolesta. Tilanteen myöntäminen ja ensiavun tarjoaminen loisi tilaa käsitellä itse tragediaa - kodin menettämistä, ja ehkäisi myöhempää traumatisoitumista. Tällä hetkellä ne sairastuneet, joilla on vakavia ongelmia asunotilanteensa kanssa, eivät näy missään tilastoissa, joten hometurvakodin kaltaista palvelua tarvitsevien ihmisten määrä ei ole tiedossa. Apua tarvitsevat eivät esimerkiksi kirjaudu lääkäreiden tai sosiaaliviranomaisten kautta, sillä näillä tahoilla ei ole vielä resursseja ongelman huomiomiseen ja kirjaamiseen. Ehdotamme, että Helsingin kaupunki rakentaa ensin kokeiluluontoisen n. 5 - 10 hätämajoitusmökkin kokeiluerän, jolloin samalla tulee selvityksi sairastuneille sopivan majoitusmuodon erityispiirteitä.

Lisätietoja aiheesta Homepakolaiset- yhdistyksen sivuilta osoitteessa www.homepakolaiset.fi

Sensitivity-related illness: the escalating pandemic of allergy, food intolerance and chemical sensitivity.

Genius SJ.

Sci Total Environ. 2010 Nov 15; 408(24):6047-61.

<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/20920818>

Tämä tutkimus on yhteenveto erilaisten yliherkkyyssairauksien nykytilasta ja löydöksistä. Tutkimuksissa on havaittu, että allergiat ja yliherkkyyssairaudet ovat lisääntyneet voimakkaasti kahden viimeisen vuosikymmenen aikana. Voimakkaat kemialliset altistukset ja altistuminen homeille ja mykotoksiineille ovat tavallisimpia yliherkkyyssairauksien aiheuttajia (SRI, Sensitivity related illness). Yliherkkyyssairaus voi puhjeta aikaisemmin täysin terveelle ihmiselle, eikä sairastumiselle ole löydetty geneettistä pohjaa. Erilaisissa kemiallisissa onnettomuuksissa, kuten Intian Bhopalin kemikaalikatastrofissa ja kemiallisille aseille altistuneilla sotilailta, on havaittu samankaltaisia oireita ja sairauksia kuin muilla yliherkkyyksiin sairastuneilla.

Erilaisia sairastumisen aiheuttajia, oireiden laukaisijoita ja sairauden kehittymismekanismia eritellen tutkimuksessa tarkemmin. Herkistymisen jälkeen sairastunut reagoi hyvin pienillekin määrille erilaisia altisteita ja oireet voivat vaihdella lievästä (mm. aivastelu, lievä päänsärky) vakaviin (mm. lamaavat nivelkivut, migreeni, masennus ja veriripuli). Monissa tutkimuksissa tavallisimmiksi oireiksi on huomattu voimakas väsymys, lihaskivut, muisti- ja keskittymisvaikeudet, ahdistuneisuus, päänsärky ja suolistongelmat. Hoitamattomat yliherkkyyssairauksien seurauksena syntyneet tulehdustilat voivat aiheuttaa pysyviä haittoja kuten nivelvaurioita. Toksiini- ja kemikaalialtistus aiheuttaa myös todistetusti erilaisia psykologisia oireita, ja tämän tulkitseminen toisinpäin on hidastanut sairauden tunnistamista ja sairastuneiden huomioimista.

Jos altistusta ei pysty välttämään, paraneminen on hyvin epätodennäköistä. Oireita aiheuttavien tekijöiden välttäminen on usein kuitenkin hankalaa ja normaalista elämästä eristävää. Onnistunut

altisteiden eliminointi on johtanut paranemisiin vakavistakin tiloista: potilaat saavuttavat usein oireettoman tilan muutamien päivien tai viikkojen kuluessa altistuksen poistumisesta, edellyttäen, että pysyviä vaurioita ei ole ehtinyt tapahtua. Sairastuneiden määrä kuitenkin kasvaa jatkuvasti.

Tilanne v. 2018

Helsingin kaupunki koetti järjestää hätämajoitustiloja sisäilmasta sairastuneille useista eri kohteista ja teetti VTT:llä selvityksen aiheesta. Soveltuvien kohteiden löytyminen osoittautui yrityksistä huolimatta hankalaksi.

Kaupunki nimesi v. 2011 sosiaalipalveluista sisäilmasta sairastuneille vastuuhenkilön, ja asunnottomina sisäilmaongelmien vuoksi olleet saivat tukea asumiseensa mm. leirintäalueella. Kaupunki auttoi myös mm. pesulapalveluiden järjestämisessä. Vastuuhenkilön eläköidyttyä ei hänelle yhdistyksen tietojen mukaan ole nimetty seuraajaa.

Homepakolaiset-yhdistyksen edustajat kävivät kaupungin kanssa useita hedelmällisiä keskusteluja, joissa ongelmaan suhtauduttiin ratkaisuhakuisesti. Prosessi jäi kuitenkin lepäämään sen vuoksi, että sopiva rakennustekninen ja sijainnillinen ratkaisu jäi avoimeksi: Sisäilmasairaille soveltuvasta rakentamisesta ei ollut tarvittavaa palvelutuotantoa ja tietotaitoa, jotta olisi ollut selvää, millaisia hankintoja ja ratkaisuja ongelman ratkaisemiseksi tulee tehdä. Tässä kaupunki toivoi ministeriöiltä vetovastuuta – kehitystyön ja kokeilujen ei tulisi jäädä yksittäisten kuntien vastuulle.

Homepakolaiset ry on edistänyt asiaa osaltaan mm. julkaisemalla Kohti terveempää rakentamista -koosteen tämän kaltaisen kehitystyön tueksi.

Sisäilmasairaiden asumisratkaisujen edistämiseksi ei vuonna 2018 ole käynnissä valtakunnallista kehitystyötä.